Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Lausunto

31.8.2023

VN/34446/2022
VN/34446/2022-TEM-47

Eduskunta
Talousvaliokunta

Työ- ja elinkeinoministeriön asiantuntijalausunto valtioneuvoston kirjelmästä E 13/2023 vp koskien komission tiedonantoa Euroopan taloudellisen turvallisuuden strategiasta

Työ- ja elinkeinoministeriö kiittää mahdollisuudesta antaa asiantuntijalausuntonsa valtioneuvoston kirjelmästä eduskunnalle koskien Euroopan komission tiedonantoa Euroopan taloudellisen turvallisuuden strategiasta (E 13/2023 vp).

Taloudellisen turvallisuuden tiedonanto on osa laajempaa kokonaisuutta (ml. lainsäädännön ja toimintatapojen kehittäminen), jolla EU pyrkii vastaamaan paremmin mm. geopoliittisen suurvaltakilpailun, pandemian ja Venäjän hyökkäyssodan vaikutuksesta muuttuneeseen toimintaympäristöön. Tähän asti EU-sääntelyssä on lähestytty talouden ja turvallisuuden saumakohtia pistemäisesti taloudellista turvallisuutta tavoittelevien aloitteiden (mm. CER, SMEI, FDI-seuranta-asetus, ACI) kautta. Tiedonannon tavoitteena on määrittää kokonaisvaltaisempaa lähestymistapaa EU:n taloudelliseen turvallisuuteen ja siihen liittyvien riskien hallintaan.

Valtioneuvoston kirjelmä (E 13/2023 vp) käsittelee Suomen näkemyksiä taloudelliseen turvallisuuteen yleisellä tasolla. Työ- ja elinkeinoministeriö esittää asiantuntijalausuntonaan seuraavaa.

Sisämarkkinoiden merkitys taloudellisen turvallisuuden luomisessa

Työ- ja elinkeinoministeriö pitää tärkeänä, että taloudellinen turvallisuus rakennetaan EU:n omien vahvuuksien kehittämiseen perustuen. Avoimet ja kilpailulliset sisämarkkinat ovat keskeisessä roolissa EU:n kilpailukyvyn turvaamisessa ja vihreän sekä digitaalisen siirtymän tukemisessa. Lisäksi valmisteilla olevat lainsäädäntö- ja muiden hankkeiden osalta on varmistettava, että ne tukevat toisiaan ja muodostavat yhteen toimivan sääntelykokonaisuuden. Työ- ja elinkeinoministeriö korostaa, että sääntelyn tulee olla selkeää ja ennustettavaa, jotta yritykset voivat EU:n alueella toimia vakaassa investointi- ja toimintaympäristössä.

Kolmansiin maihin suuntautuvat investoinnit

Komission tiedonannon mukaan on arvioitava, tulisiko vientitavaroiden lisäksi valvoa myös tiettyjä ulkomaille suuntautuvia investointeja teknologian ja tietotaidon vuotamisen estämiseksi investointien mukana. Soveltamisalaan kuuluisivat erityisesti keskeisen sotilaskäyttöön soveltuvan edistyneen teknologian (esim. kvanttilaskenta, kehittyneet puolijohteet ja tekoäly) seuraaminen. Tiedonannon mukaan komissio tulee ehdottamaan aloitetta vuoden 2023 loppuun mennessä. Mikäli komissio tekee aloitteen ulospäin suuntautuvien sijoitusten seurantaan soveltuvan instrumentin luomisesta, on arvioitava tarkkaan mahdollisen uuden EU-instrumentin tuottamat hyödyt ja vaikutukset avoimen investointiympäristön säilyttämiselle. Aloitteen oikeudelliset kysymykset tulee myös huomioida turvallisuusperusteisten toimien kuuluessa jäsenvaltioiden kansalliseen toimivaltaan. Komission vaikutusarvioinnit tulee toteuttaa oikea-aikaisesti ja huomioiden EU:n seuranta-asetuksen (2019/452) mukaiset jo olemassa olevat vastuut sekä vaikutukset yritysten hallinnolliseen taakkaan.

Postiosoite Postadress Postal Address	Käyntiosoite Besöksadress Office	Puhelin Telefon Telephone	Faksi Fax Fax	s-posti, internet e-post, internet e-mail, internet
Työ- ja elinkeinoministeriö PL 32 00023 Valtioneuvosto	 Aleksanterinkatu 4 Helsinki	 0295 16001 +358 295 16001	 09 1606 2160 +358 9 1606 2160	 kirjaamo.tem@gov.fi www.tem.fi

Ulkomaisten suorien sijoitusten seurantaa koskeva asetus

Komissio toteuttaa parhaillaan EU:n ulkomaisten suorien sijoitusten seurantaa koskevan asetuksen (EU 452/2019) arviointia. Työ- ja elinkeinoministeriö pitää perusteltuna asetuksen kehittämistä taloudellisen turvallisuuden tiedonannon suuntaviivojen mukaisesti. Tiedonannon mukaan jäsenvaltioiden, joilla ei ole kansallista mekanismia ulkomaisten sijoitusten seurantaan, tulisi viipymättä ottaa tarkoitukseen soveltuvat mekanismit käyttöön. Työ- ja elinkeinoministeriö näkee tavoitteen tärkeänä, koska tarkasteluhetkellä sisämarkkinoille voi sijoittautua kolmannen maan toimija sellaisen jäsenmaan kautta, jolla ei ole sijoitusten seurantaan soveltuvaa mekanismia käytössä.

TKI-yhteistyö kolmansien maiden kanssa

Tutkimus-, innovaatio- ja teknologioiden kehittämistoimintaan liittyvien taloudellista turvallisuutta tukevien työkalujen hyödyntäminen esimerkiksi unionin rahoitusohjelmien puitteissa on jo mahdollista. Työ- ja elinkeinoministeriö näkee kansainvälisen TKI-yhteistyön rajoitusten käytön tutkimuksellisessa ja esikaupallisessa toiminnassa poikkeuksellisena mutta tietyissä hyvin perustelluissa tapauksissa hyväksyttävänä keinona, kun se ei kohdistu EU:lle tärkeiden strategisten kumppanien kanssa tehtävään yhteistyöhön. Komission ehdottama lähtökohta olemassa olevien työkalujen tehokkaasta hyödyntämisestä ja niiden kehittämisestä havaittujen tarpeiden perusteella on kannatettava.

Erityisasiantuntija Riku Tsokkinen

Erityisasiantuntija Lasse Puroma

Liitteet

Jakelu Eduskunta, talousvaliokunta

Tiedoksi